บทที่ 7
วงจรย่อยและสายป้อนไฟฟ้า
แสงสว่างหรือบริภัณฑ์ไฟฟ้า

7.1 บทนำ

ในการออกแบบระบบไฟฟ้าของสถานประกอบการต่างๆ นั้น วิศวกรไฟฟ้าจะต้องออกแบบระบบการจ่ายกำลังไฟฟ้า (**Electrical Distribution System**) เพื่อให้สามารถจ่ายกระแส ไฟฟ้าให้แก่บริภัณฑ์ต่างๆ อย่าง เพียงพอและเชื่อถือได้ ขนาดของระบบการจ่ายกำลังไฟฟ้านั้นหาได้จาก รายการโหลด (**Load Schedule**) และ รายการสายป้อน (**Feeder Schedule**)

7.2 โหลดไฟฟ้า

ชนิดของโหลด

โหลดไฟฟ้ามีการใช้งานต่างกัน บางชนิดก็ใช้ต่อเนื่องกันเป็นเวลาหลายชั่วโมง บางชนิดก็ใช้เพียงไม่กี่นาทีก็หยุดดังนั้นในการคำนวณหาโหลดรวมจึงได้แบ่งโหลดออกเป็น 2 ชนิด คือ

1. โหลดต่อเนื่อง (**Continuous Load**)
2. โหลดไม่ต่อเนื่อง (**Noncontinuous Load**)

โหลดต่อเนื่อง

คือโหลดไฟฟ้าที่ใช้ติดต่อกันตั้งแต่ 3 ชั่วโมงขึ้นไป เช่น โหลดดวงโคมในสำนักงาน , เครื่องปรับอากาศ เป็นต้น เพื่อให้ระบบไฟฟ้ามีความปลอดภัยและเชื่อถือได้สูง บริภัณฑ์ไฟฟ้าสำคัญๆ เช่น เซอร์กิตเบรกเกอร์ , สาย ไฟฟ้า , หม้อแปลงไฟฟ้า เป็นต้น จะเผื่อพิกัดอีก 25% สำหรับโหลดต่อเนื่อง

โหลดไม่ต่อเนื่อง

คือโหลดไฟฟ้าที่ใช้ติดต่อกันไม่ถึง 3 ชั่วโมง เช่น เตาไฟฟ้า เป็นต้น

คำนิยามเกี่ยวที่ใช้เกี่ยวกับโหลด

1. Total Connected Load

คือผลรวมทั้งหมดของโหลดไฟฟ้าที่ต่ออยู่ของสถานประกอบการ คิดเป็น kVA หรือ MVA

2. Maximum Demand

คือโหลดไฟฟ้าที่ใช้พร้อมกันสูงสุดในเวลาที่กำหนด ให้ คิดเป็น kVA หรือ MVA

3. Demand Factor (D.F.)

คืออัตราส่วนของ Maximum Demand ต่อ Total Connected Load

$$D.F. = \frac{\text{Maximum Demand}}{\text{Total Connected Load}} \times 100\%$$

4. Diversity Factor

คืออัตราส่วนของผลรวมโหลดไฟฟ้าสูงสุดของการใช้ไฟฟ้าแต่ละกลุ่มย่อยของระบบต่อ Maximum Demand ของทั้งระบบ

Diversity Factor จะมีค่ามากกว่า 1.00 เสมอ

5. Peak Load (P)

คือค่าความต้องการกำลังไฟฟ้าสูงสุดในช่วงเวลาที่ กำหนดให้

เช่น ความต้องการพลังไฟฟ้าแต่ละเดือน คือความ ต้องการพลังไฟฟ้าเป็น kW เฉลี่ยในเวลา 15 นาทีสูงสุด

6. Load Factor (L. F.)

คืออัตราส่วนของ Average Load ในช่วงเวลาหนึ่งต่อ Peak Load ที่เกิดขึ้นในช่วงเวลานั้น

$$L.F. = \frac{E}{(P \times T)} \times 100\%$$

โดย E = ปริมาณพลังงานไฟฟ้าที่ใช้ (kWh) (คิดในรอบเดือน)

P = ความต้องการพลังงานไฟฟ้าสูงสุด (Peak Load)

T = จำนวนชั่วโมงในรอบเดือน

Load Profile

คือเส้นกราฟแสดงค่า Demand Load อาจเป็นของแต่ละวัน เดือน หรือปี

ตัวอย่างที่ 7.1 สถานประกอบการแห่งหนึ่งมีโหลดไฟฟ้าต่ออยู่ในระบบทั้งหมด (Total Connected Load) รวม ทั้งสิ้น 1200 kVA แต่มีความต้องการพลังไฟฟ้าในแต่ละช่วงของวันดังตาราง

เวลา	ความต้องการพลังไฟฟ้า (kW)
0.00-6.00 น.	250
6.00-12.00 น.	500
12.00-18.00 น.	750
18.00-24.00 น.	250

- หมายเหตุ ในช่วง Peak Load วัดค่า P.F. ได้ประมาณ 0.8 จงหา
  - Load Profile - Load Factor - Demand Factor

วิธีทำ

จากตารางสามารถแสดง Load Profile ได้ดังนี้

$E = (250 \times 6) + (500 \times 6) + (750 \times 6) + (250 \times 6)$

$= 10500$ kWh

$P = 750$ kW

$T = 24$ ช.ม.

$$L.F. = \frac{10500}{750 \times 24} \times 100\% = 58\ \%$$

$$\text{Maximum Demand} = \frac{750}{0.8} = 937.5 \text{ kVA}$$

$$\therefore D.F. = \frac{937.5}{1200} \times 100\% = 78\ \%$$

การคำนวณโหลด

ขนาดของโหลดของบริภัณฑ์ไฟฟ้ากระแสสลับอาจคิด เป็น

- กระแส (A)
- โวลต์แอมแปร์ (VA)
- กิโลโวลต์แอมแปร์ (kVA)
- การทำรายการโหลดและรายการสายป้อนส่วนมากคิดโหลดเป็น VA หรือ kVA ในที่นี้จึงจะคิดโหลดเป็น VA หรือ kVA

โหลดของบริภัณฑ์ไฟฟ้าสามารถคำนวณได้ดังสูตรต่อไปนี้

1. ระบบไฟฟ้า 1 เฟส 2 สาย

$$\text{โหลด (VA)} = V \times I$$

2. ระบบไฟฟ้า 3 เฟส 4 สาย

$$\text{โหลด (VA)} = \sqrt{3} \times V_L \times I$$

โดย V = แรงดันระหว่างสายเฟสกับนิวทรัล (V)

V_L = แรงดันระหว่างสายเฟสกับเฟส (V)

I = กระแส (A)

ตัวอย่างที่ 7.2 หลอด PL ขนาด 11W , 220V มีกระแสผ่านหลอด 0.155A ให้หาโหลด

วิธีทำ

โหลด (VA) = $V \times I$ VA

= 220×0.155 VA

= 34.1 VA

ตัวอย่างที่ 7.3 มอเตอร์ 3 เฟส 380 V , 75 kW , I_n = 138A ให้หาโหลด

วิธีทำ

โหลด (VA) = $\sqrt{3} \times V_L \times I$ VA

= $\sqrt{3} \times 380 \times 138$ VA

= 90,829 VA

หรือ = 90.8 kVA

คิดต่อเฟสได้ = 90.8/3 kVA/Phase

= 30.3 kVA/Phase

7.3 โหลดไฟฟ้าของสถานประกอบการ

บริภัณฑ์ไฟฟ้าที่ใช้ในสถานประกอบการแบ่งเป็นกลุ่ม ใหญ่ๆ ได้ดังต่อไปนี้

1. ไฟฟ้าแสงสว่าง
2. เต้ารับ
3. มอเตอร์
4. เครื่องปรับอากาศ
5. ระบบขนส่งแนวดิ่ง

เป็นต้น

ไฟฟ้าแสงสว่าง

โหลดไฟฟ้าแสงสว่างสำหรับอาคารที่มีระบบปรับอากาศจะมีค่าประมาณ 20-50% ของโหลดทั้งหมด และถ้าหากคิดต่อพื้นที่จะประมาณ 20-100 VA ต่อตารางเมตร โหลดไฟฟ้าแสงสว่างอาจคิดแยกเป็นจุดๆ ได้ โดยจะคิดตามชนิดและขนาดของหลอดไฟฟ้าได้ดังนี้

1.หลอดไส้ (Incandescent Lamp)

หลอดไส้เป็นโหลดไฟฟ้าที่มีตัวประกอบกำลัง (Power Factor , PF) 100%

∴ โหลด (VA) = W

เช่น ดวงโคมไฟฟ้าใช้หลอดไส้ 100 W

มีโหลด = 100 VA

2.หลอดฟลูออเรสเซนต์ (Fluorescent Lamp)

หลอดฟลูออเรสเซนต์ (FL) เป็นหลอดไฟฟ้าที่มีใช้แพร่หลายมากที่สุด ขนาดที่ใช้กันมากคือ 18W (20W) และ 36W (40W) หลอด FL จะต้องใช้ร่วมกับบัลลาสต์ ดังนั้น เวลาคิดโหลดต้องคิดกำลังไฟฟ้าของหลอดรวมกับ กำลังสูญเสียของบัลลาสต์ และต้องคำนึงถึงตัวประกอบกำลังด้วย หรือคิดตามกระแสที่ไหลผ่านดวงโคม

ตัวอย่างที่ 7.4 หลอด FL 36W , 220V แบบ

LPF (Low Power Factor) บัลลาสต์พิกัดกระแส = 0.43A

HPF (High Power Factor) บัลลาสต์พิกัดกระแส = 0.25A

ให้หาโหลด

วิธีทำ

FL , LPF โหลด = 220 x 0.43 = 94.6 VA

FL , HPF โหลด = 220 x 0.25 = 55 VA

ค่าโหลดที่แนะนำให้ใช้ในการออกแบบ (Recommended Design Load) คือค่าที่เผื่อได้เล็กน้อยและสะดวกในการรวมโหลด เช่น

หลอด FL , 36W LPF = 100 VA

หลอด FL 36W HPF = 60 VA

ค่าโหลดของหลอด FL และหลอดประหยัดไฟมีแสดงในตารางที่ 7.1 และ 7.2

ตารางที่ 7.1 ค่าโหลดของหลอด FL

กำลังไฟฟ้า (W)	โหลด (VA)	
	LPF บัลลาสต์	HPF บัลลาสต์
18 (20)	90	40
36 (40)	100	60

ตารางที่ 7.2 ค่าโหลดของหลอดประหยัดไฟ

กำลังไฟฟ้าของโหลด (W)	โหลด (VA)
9	15
11	20
15	25
20	35
หลอด PL	
5 , 7 , 11	40

หลอดก๊าซแรงดันไอสูง (High Intensity Discharge ,HID Lamp)

หลอด HID ที่ใช้กันแพร่หลายในขณะนี้ได้แก่

1. หลอดแสงจันทร์ (High Pressure Mercury)
2. หลอดโซเดียมความดันไอสูง (High Pressure Sodium)
3. หลอดเมทัลฮาไลด์ (Metal Halide)

หลอด HID ต้องใช้ร่วมกับบัลลาสต์เหมือนหลอด FL โดยบัลลาสต์อาจเป็นแบบ LPF หรือ HPF ก็ได้ โหลดโดยประมาณของหลอด HID มีแสดงในตารางที่ 7.3

ตารางที่ 7.3 ค่าโหลดของหลอด HID

กำลังไฟฟ้าของหลอด (W)	โหลด (VA)	
	LPF บัลลาสต์	HPF บัลลาสต์
80	180	100
125	260	160
250	500	300
400	750	500
700	1250	850
1000	1900	1200

เต้ารับ

เต้ารับเป็นบริภัณฑ์ซึ่งติดตั้งไว้ เพื่อความสะดวก ในการใช้กับบริภัณฑ์ไฟฟ้าที่เคลื่อนย้ายได้ (Portable) หรือบริภัณฑ์ไฟฟ้าที่อยู่กับที่ (Fixed) ที่นำมาใช้ภายหลัง ดังนั้นโหลดไฟฟ้าจึงไม่แน่นอน

เต้ารับที่ใช้แต่ละชุดมีทั้งแบบเต้ารับเดี่ยว , คู่ และเต้ารับ 3 หัวจ่าย แต่ในการคิดโหลดให้คิดต่อชุด

โหลดของเต้ารับ = 180 VA / ชุด

เพื่อเป็นการเผื่อและสะดวกในการรวมโหลดของ เต้ารับอาจให้เป็น 200 VA / ชุด

มอเตอร์

บริภัณฑ์ไฟฟ้าที่ใช้มอเตอร์เป็นตัวขับเคลื่อนมีอยู่มากมาย โหลดมอเตอร์โดยทั่วไปถือว่าเป็นโหลดต่อเนื่องซึ่งมีทั้งแบบใช้ไฟฟ้า 1 เฟส 230V หรือ 3 เฟส 400V ขนาดของโหลดมอเตอร์ดูได้ที่ ตาราง 8.1 และ 8.2 แสดงพิกัดกระแสมอเตอร์เหนี่ยวนำ 1 เฟส 3 เฟส และพิกัดกระแสมอเตอร์กระแสตรง ตามลำดับ

ดูในบทที่ 8 ต่อไป

ระบบปรับอากาศ

โหลดของระบบปรับอากาศประกอบด้วยโหลดมอเตอร์ เป็นส่วนใหญ่ ระบบปรับอากาศประกอบด้วยบริภัณฑ์ต่อไปนี้

1. คอมเพรสเซอร์ (Compressor)
2. ปั๊มน้ำเย็น (Chilled Water Pump)
3. ปั๊มคอนเดนเซท (Condensate Pump)
4. หอผึ่งเย็น (Cooling Tower)
5. พัดลมเย็น (Air Distribution Fan)
6. แดมเปอร์หรือวาล์วแบบใช้มอเตอร์ (Motorized Damper and Valve)
7. วงจรควบคุม (Control Circuit)

ในการประมาณโหลดของระบบปรับอากาศพบว่า มอเตอร์ขนาด 1 Hp (0.75 kW) จะขับเคลื่อนเครื่องทำความเย็นขนาดประมาณ 1 ตันความเย็น หรือ ประมาณ 1 kVA คอมเพรสเซอร์โดยทั่วไปจะเป็นโหลดประมาณ 55-70% ของโหลดทั้งระบบ ดังนั้นจะได้ว่า

โหลดของระบบปรับอากาศ = (1.5 - 1.8) x ตันความเย็น

เช่น ระบบปรับอากาศขนาด 100 ตันความเย็น จะเป็นโหลดไฟฟ้าประมาณ 150 - 180 kVA

โหลดของเครื่องปรับอากาศแบบต่างๆ มีแสดงในตารางที่ 7.4 - 7.7

ตารางที่ 7.4 ค่าโหลดของเครื่องปรับอากาศแบบแยกส่วน (Split Type) 1 เฟส 230V

ความจุ (Capacity)		โหลด (kVA)
ตันความเย็น (TR)	BTUH	
1	12,000	1.50
1.5	18,000	1.70
2	24,000	2.60
3	36,000	4.20

ตารางที่ 7.5 ค่าโหลดของเครื่องปรับอากาศแบบแยกส่วน (Split Type) 3 เฟส 400V

ความจุ (Capacity)		โหลด (kVA)
ตันความเย็น (TR)	BTUH	
4	48,000	6.12
5	60,000	7.83
6	72,000	9.74
7	84,000	12.18
8	96,000	12.97
9	108,000	14.02

ตารางที่ 7.6 ค่าโหลดของเครื่องปรับอากาศ Package (Air Cooled) 3 เฟส , 400V

ความจุ (Capacity)		โหลด (kVA)
ตันความเย็น (TR)	BTUH	
7.5	90,000	10.40
9	108,000	14.48
11	132,000	17.44
13	156,000	22.18
16	192,000	25.34
18	216,000	26.39

ตารางที่ 7.7 ค่าโหลดของเครื่องปรับอากาศ Package (Water Cooled) 3 เฟส , 400V

ความจุ (Capacity)		โหลด (kVA)
ตันความเย็น (TR)	BTUH	
5	60,000	7.90
7.5	90,000	8.42
10	120,000	11.65
15	180,000	17.51
20	240,000	23.56
25	300,000	32.91

ระบบขนส่งในแนวดิ่ง

เครื่องจักรสำหรับขนส่งหรือเคลื่อนย้ายของต่างๆ ในอาคาร ได้แก่ ลิฟต์ บันไดเลื่อน ปั้นจั่น เป็นต้น โหลดเหล่านี้เป็นโหลดมอเตอร์ ขนาดมอเตอร์ขึ้นอยู่กับน้ำหนักและความเร็ว

โหลดของลิฟต์ แสดงในตารางที่ 7.9

โหลดของบันไดเลื่อน แสดงในตารางที่ 7.10

โหลดของปั้นจั่น แสดงในตารางที่ 7.11

สำหรับอาคารที่มีลิฟต์หลายตัว และกลุ่มของลิฟต์ทำงานแบบ Group Control โหลดทั้งหมดของลิฟต์อาจใช้ค่า D.F. ได้ ดังตารางที่ 7.8

ตารางที่ 7.8 ค่า D.F. สำหรับโหลดของลิฟต์หลายตัว

จำนวนลิฟต์	ค่า D.F.
1	1.00
2	0.95
3	0.90
4	0.85
5	0.82
6	0.79
7	0.77
8	0.75
9	0.73
10 หรือมากกว่า	0.72

ตัวอย่างที่ 7.5 อาคารแห่งหนึ่งติดตั้งลิฟต์ จำนวน 6 ตัว ภายใต้เครื่องควบคุมกลุ่ม ลิฟต์ ถ้าลิฟต์แต่ละตัวมีความจุ 15 คน (1000 kg) และความเร็ว 2 m/s จงหาโหลดของระบบลิฟต์นี้

วิธีทำ

โหลดของลิฟต์แต่ละตัว (1000 kg , 2 m/s) = 20 kVA

ลิฟต์ 6 ตัว ใช้ค่า D.F. = 0.79

โหลดของระบบลิฟต์ = D.F. x จำนวนลิฟต์ x โหลดของลิฟต์แต่ละตัว

= 0.79 x 6 x 20

= 94.8 kVA

ตารางที่ 7.9 ค่าโหลดของลิฟต์ 3 เฟส 400V

ขนาด น้ำหนัก (kg) (จำนวนคน)	ความเร็ว m/min	โหลด (kVA)
600 (9)	45	5
	60	6
	90	7
	105	7
750 (11)	45	6
	60	7
	90	8
	105	8

ตารางที่ 7.10 ค่าโหลดของบันไดเลื่อน 3 เฟส 400V

ความกว้าง (mm)	ระยะขึ้น (mm)	โหลด (kVA)
800	3000	11
	4000	
	4500	15
	5000	
	5500	
	6000	

ตารางที่ 7.11 ค่าโหลดของปั้นจั่น 3 เฟส 400V

ขนาดการยกน้ำหนัก (Ton)	โหลด (kVA)
0.5	2.3
1	2.6
2	4
3.2	9
5	13
8	19
10	19
12.5	28

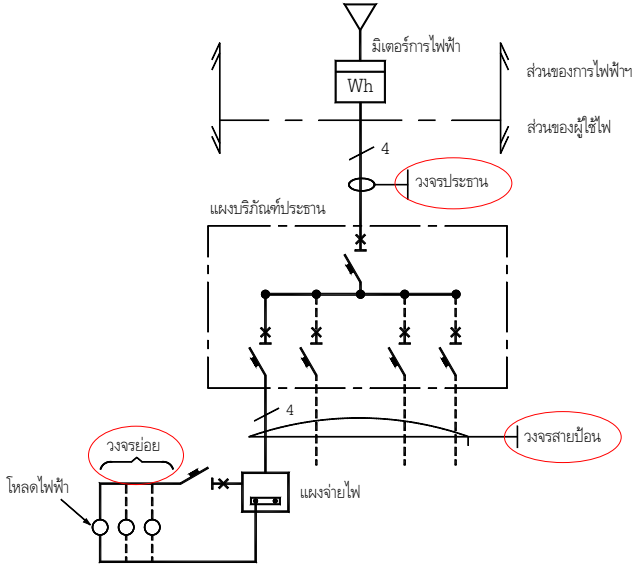

รูปที่ 7.1 ส่วนของวงจรในระบบแรงดันต่ำ

7.4 การแบ่งวงจรย่อย

ระบบไฟฟ้าในส่วนของผู้ใช้ไฟฟ้าเช่น

- อาคารที่อยู่อาศัย
- อาคารพาณิชย์
- โรงงานอุตสาหกรรม

จะประกอบไปด้วยวงจรไฟฟ้าต่างๆ มากมายหลายวงจร เพื่อให้สะดวกต่อการออกแบบ และติดตั้ง จึงได้แบ่งวงจรไฟฟ้าเหล่านี้เป็น 3 ประเภท ดังนี้

1. วงจรย่อย (Branch Circuit)
2. วงจรสายป้อน (Feeder Circuit)
3. วงจรประธาน (Main Circuit)

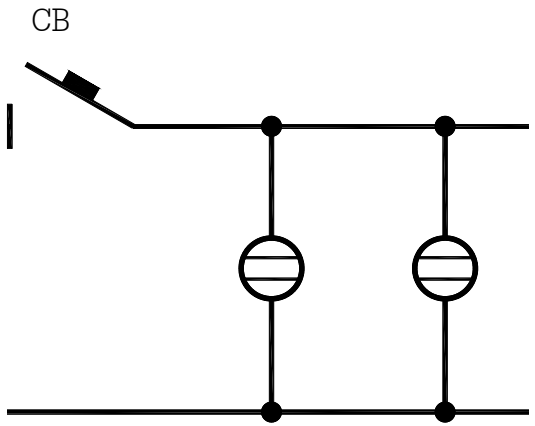

รูปที่ 7.2 ส่วนของวงจรในระบบแรงสูง

7.5 วงจรย่อย (Branch Circuit)

วงจรย่อย คือ ส่วนของวงจรไฟฟ้า ที่ต่อมาจาก บริภัณฑ์ป้องกันตัวสุดท้ายกับจุดต่อโหลด โดยที่บริภัณฑ์ป้องกันนี้จะมีหน้าที่ป้องกันสายวงจรย่อย นั้นเท่านั้น

วงจรย่อยอาจแบ่งตามลักษณะการจ่ายโหลดได้คือ

1. วงจรย่อยแสงสว่างหรือบริภัณฑ์ไฟฟ้า (Lighting or Appliance Branch Circuit)
2. วงจรย่อยมอเตอร์ (Motor Branch Circuit)

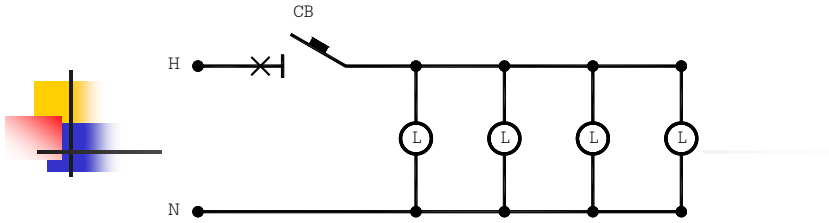

รูปที่ 7.3 วงจรย่อยแสงสว่าง

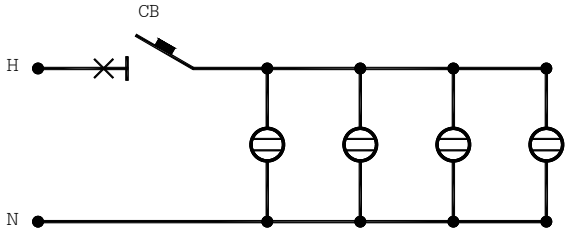

รูปที่ 7.4 วงจรย่อยเต้ารับ

วงจรย่อยแสงสว่างหรือบริภัณฑ์ไฟฟ้า

(Lighting or Appliance Branch Circuit)

วงจรย่อยแสงสว่างหรือบริภัณฑ์ไฟฟ้า (Lighting or Appliance Branch Circuit) อาจแบ่งเป็น 4 แบบคือ

1. วงจรย่อยแสงสว่าง (Lighting Branch Circuit)
2. วงจรเต้ารับ (Receptacle Branch Circuit)
3. วงจรย่อยแสงสว่างและเต้ารับ(Lighting and Receptacle Branch Circuit)
4. วงจรย่อยเฉพาะ (Individual Branch Circuit)

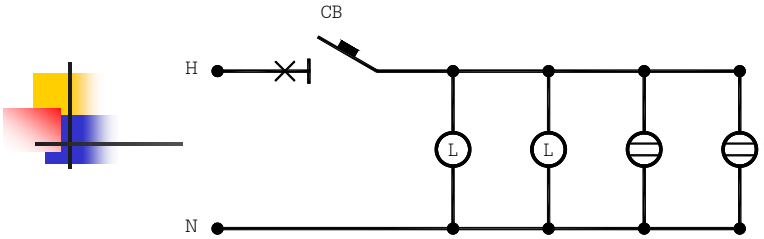

รูปที่ 7.5 วงจรย่อยแสงสว่างและเต้ารับ

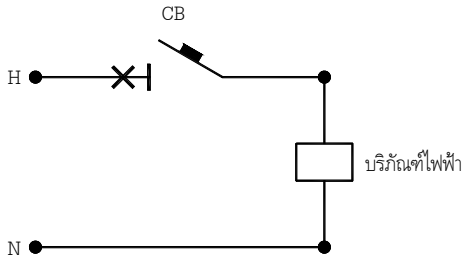

รูปที่ 7.6 วงจรย่อยเฉพาะ

การคำนวณโหลดวงจรย่อย

วงจรย่อยต้องมีขนาดไม่น้อยกว่าผลรวมของโหลดทั้งหมดที่ต่ออยู่

$\therefore L_{BC} = \sum L$

โดยที่

L_{BC} = โหลดวงจรย่อย (A , VA)

$\sum L$ = ผลรวมของโหลด (A , VA)

ตัวอย่างที่ 7.6 วงจรย่อยแสงสว่าง 230 V 1 เฟส จ่ายโหลดหลอด HID 250 W HPF 8 ชุด ให้หาโหลด

วิธีทำ

หลอด HID 250 W HPF โหลด 300 VA

$L_{BC} = L$

$= \sum 8 \times 300$

$= 2{,}400$ VA

ตัวอย่างที่ 7.7 วงจรย่อยเฉพาะจ่ายโหลดให้เครื่อง Xerox ซึ่งมีป้ายบอกพิกัด (Name Plate) 230 V , 8.5 A

ให้หาโหลดวงจรย่อย

วิธีทำ

โหลดวงจรย่อยคิดเป็นกระแส = 8.5 A

โหลดวงจรย่อยคิดเป็นกำลังไฟฟ้า = 230 x 8.5

= 1,955 VA

ขนาดตัวนำวงจรย่อย

ตัวนำของวงจรย่อย ต้องมีขนาด กระแสไม่น้อยกว่าโหลดสูงสุดที่คำนวณได้ และต้องไม่น้อยกว่าพิกัดของเครื่องป้องกันกระแสเกิน ขนาดไม่เล็กกว่า 2.5 mm^2

$I_{BC} \geq L_{max} \geq I_{CB}$

โดยที่

I_{BC} = พิกัดตัวนำวงจรย่อย (A)

L_{max} = โหลดสูงสุดของวงจรย่อย (A)

I_{CB} = พิกัดเครื่องป้องกันกระแสเกิน (A)

การป้องกันกระแสเกิน

- วงจรย่อยต้องมีการป้องกันกระแสเกิน และขนาดของเครื่องป้องกันกระแสเกิน ต้องสอดคล้องกับโหลดสูงสุดที่คำนวณได้
- เครื่องป้องกันกระแสเกินที่นิยมใช้ขณะนี้ คือ
  - เซอร์กิตเบรกเกอร์ (Circuit Breaker , CB) ซึ่งต้องได้ตามมาตรฐาน IEC 60898 หรือ IEC 60947-2
  - CB ตาม IEC 60898 เหมาะสำหรับใช้กับบ้านอยู่อาศัย และ CB ตาม 60947-2 เหมาะสำหรับใช้ในอาคารพาณิชย์หรือโรงงานอุตสาหกรรม

ขนาดพิกัดของ CB ที่นิยมใช้คือ 10 A, 16 A, 20 A , 25 A , 32 A , 40 A , 50 A และ 63 A

ขนาดพิกัดวงจรย่อย

ขนาดพิกัดวงจรย่อยให้เรียกตามขนาดพิกัด ของเครื่องป้องกันกระแสเกิน เช่น ถ้าวงจรย่อยมีเครื่องป้องกันกระแสเกิน 20 A ก็เรียกว่า BC 20 A เป็นต้น

วงจรย่อยขนาดมาตรฐานที่นิยมใช้ คือ BC 10 A, BC 16 A, BC 20 A , BC 25 A , BC 32 A , BC 40 A, BC 50 A และ BC 63 A

ตัวอย่างที่ 7.8 วงจรย่อยแสงสว่าง 230 V , 1 เฟส จ่ายไฟให้ดวงโคม 12 ชุด ดวงโคมแต่ละชุดมีโหลด 200 VA

ให้คำนวณหา

1) โหลดของวงจรย่อย
2) ขนาด CB , ขนาด BC
3) ขนาดสายตัวนำ

วิธีทำ

1) โหลดคิดเป็นกำลังไฟฟ้า = 12 x 200

= 2,400 VA

$I_L = \frac{2400}{230}$

= 10.4 A

ตัวอย่างที่ 7.8 (ต่อ)

2) CB ที่ใช้ต้องไม่น้อยกว่าโหลด

∴ ใช้ CB 16 A

∴ ใช้ BC 16 A

3) ขนาดตัวนำสายไฟฟ้าตารางที่ 4 (THW) ในท่อร้อยสายโลหะ

2 x 2.5 mm^2 (18 A)

ในการออกแบบวงจรย่อยที่ดี (Good Design) นั้นจะต้องไม่ใช้เต็มพิกัดวงจรย่อย โดยจะต้องเผื่อสำหรับ

- โหลดที่ใช้ต่อเนื่องเป็นเวลานานๆ
- การขยายโหลดในอนาคต

โดยทั่วไปจะใช้เพียง 60 – 80% ของพิกัดวงจรย่อย

ตารางที่ 7.12 ขนาดตัวนำและเครื่องป้องกันกระแสเกินของวงจรย่อย

เครื่องป้องกันกระแสเกิน (A)	ขนาดสายตัวนำเดินในท่อโลหะ (mm^2) (พิกัดตัวนำ)
15	2.5 (18 A)
20	4 (24 A)
25	6 (31 A)
30	6 (31 A)
40	10 (43 A)
50	16 (56 A)

ตัวอย่างที่ 7.9 วงจรย่อยแสงสว่าง 230 V , 1 เฟส 20 A ถ้าต้องใช้ไม่เกิน 70% ของ BC กับดวงโคมฟลูออเรสเซนต์ 2 x 36 W LPF จะใช้ดวงโคมได้กี่จุดต่อวงจรย่อย

วิธีทำ

โหลดดวงโคม FL 2 x 36 W LPF = 2 x 100 = 200 VA

70 % BC 20 A = 230 x 20 x 0.7 = 3,220 VA

$\therefore$ ใช้ดวงโคมได้ = $\frac{3220}{200}$

= 16.1

= 16 ชุด

แรงดันตกของวงจรย่อย

แรงดันตกในวงจรย่อยจะต้องรักษาไว้ให้น้อยที่สุด เท่าที่จะทำได้ เพื่อให้บริภัณฑ์ไฟฟ้าสามารถทำงานได้ อย่าง มีประสิทธิภาพ โดยทั่วไปจะต้องออกแบบให้ แรงดันตกในวงจรย่อยไม่เกิน 1 - 2% ของแรงดันพิกัด

ค่าแรงดันตกสำหรับระบบไฟฟ้า 1 เฟส 2 สาย สามารถคำนวณได้จากสูตร

$$VD = 2 I \ell (R \cos \Phi + X \sin \Phi)$$

ตัวอย่างที่ 7.10 วงจรเฉพาะจ่ายไฟให้โหลดขนาด 220 V , 10 A , P.F. 100%

ถ้าต้องการให้แรงดันตกไม่เกิน 2% จะต้องใช้วงจรย่อยขนาดเท่าใด และจะสามารถติดตั้งแผงจ่ายไฟได้ไกลที่สุดจากโหลดเท่าไร

วิธีทำ

วงจรย่อย 15 A สายวงจรย่อย 2 x 2.5 mm^2

P.F โหลด 100% $\cos \Phi = 1.00$, $\sin \Phi = 0$

$VD = 2 I \ell R$

สาย 2.5 mm^2 R = 8.87 โอห์ม/กิโลเมตร

ตัวอย่างที่ 7.10 (ต่อ)

$$\therefore \quad \ell = \frac{VD}{2 \times I \times R}$$

$$= \frac{220 \times 0.02 \times 1000}{2 \times 10 \times 8.87}$$

$$= 24.8 \text{ m.}$$

ถ้าใช้สายวงจรย่อย 2 x 4 mm^2

สาย 4 mm^2 R = 5.52 โอห์ม/กิโลเมตร

$$\ell = \frac{220 \times 0.02 \times 1000}{2 \times 10 \times 5.52}$$

$$= 40 \text{ m.}$$

$\therefore$ ต้องใช้วงจรย่อย 15A ขนาดสาย 2 x 4 mm^2 จะเห็นว่าเมื่อใช้สายวงจรย่อยขนาดใหญ่ขึ้น จะสามารถติดตั้งแผงย่อยไกลจากโหลดได้ยิ่งขึ้น โดยที่แรงดันตกยังมีค่าเท่าเดิม

ตัวอย่างที่ 7.11 วงจรย่อย 15 A , 220 V จ่ายไฟให้ดวงโคม FL 2 x36 W 10 ชุด ต้องการแรงดันตกไม่เกิน 2% ดวงโคมชุดสุดท้ายจะต้องห่างจากแผงจ่ายเท่าใด

วิธีทำ

FL 2 x 36 W LPF (PF 50%)

โหลด = 200 x 10 = 2000 VA

P.F. 50% Cos Φ = 0.50 , Sin Φ = 0.87

สาย 2.5 mm^2 R = 8.87 โอห์ม/กิโลเมตร

X = 0.12 โอห์ม/กิโลเมตร

ตัวอย่างที่ 7.11 (ต่อ)

$$I = \frac{2000}{220} = 9.1 \text{ A}$$

$$VD = 2 I \ell (R \cos \Phi + X \sin \Phi)$$

$$2\% = 220 \times 0.02 = 4.4$$

$$\ell = \frac{4400}{2 \times 9.1 (8.87 \times 0.5 + 0.12 \times 0.87)}$$

$$= 53 \text{ m}$$

FL 2 x 36 W HPF (PF 90%)

โหลด = 120 x 10 = 1200 VA

P.F. 90% Cos Φ = 0.90 , Sin Φ = 0.44

$$I = \frac{1200}{220} = 5.45 \text{ A}$$

$$\ell = \frac{4400}{2 \times 5.45 (8.87 \times 0.9 + 0.12 \times 0.44)}$$

$$= 50 \text{ m}$$

การออกแบบวงจรย่อยแสงสว่าง

เนื่องจากโหลดไฟฟ้าแสงสว่างถือว่าเป็นโหลดไฟฟ้าแบบต่อเนื่อง ดังนั้นต้องใช้งานไม่เกิน 80% ของวงจรย่อย (BC) สำหรับการออกแบบที่ดีควรใช้งานประมาณ 50 - 70% ของวงจรย่อย ซึ่งเป็นการเผื่อโหลดไว้ประมาณ 10 - 30%

ตัวอย่างที่ 7.12 การออกแบบวงจรย่อยแสงสว่างซึ่งใช้ดวงโคมหลอด FL 2 x 36 W

วิธีทำ

โหลดของไฟฟ้าแสงสว่างโดยทั่วไปถือว่าเป็นแบบต่อเนื่อง

โหลด FL 2 x 36 W , LPF = 2 x 10 = 200 VA

HPF = 2 x 60 = 120 VA

ตัวอย่างที่ 7.12 (ต่อ)

วงจรย่อย 15 A

ถ้าเลือกใช้งาน 60% ของวงจรย่อย ซึ่งเป็นการเผื่อโหลดเพิ่มเติมสำหรับอนาคตอีก 20%

$\therefore$ I = 15 x 0.6 = 9 A

หรือ VA = 220 x 9 = 1980 VA

$\therefore$ จำนวนชุดดวงโคมแบบ LPF ต่อวงจรย่อย $= \frac{1980}{120}$

$= 9.9$ = 10 ชุด

$\therefore$ จำนวนชุดดวงโคมแบบ HPF ต่อวงจรย่อย $= \frac{1980}{200}$

$= 16.5$ =16 ชุด

ตัวอย่างที่ 7.12 (ต่อ)

วงจรย่อย 20A

ถ้าเลือกใช้งาน 60% ของวงจรย่อย

$\therefore$ I = 20 x 0.6 = 12 A

หรือ VA = 220 x 12 = 2640 VA

$\therefore$ จำนวนชุดดวงโคมแบบ LPF ต่อวงจรย่อย $= \frac{2640}{200}$

$= 13.2$

= 13 ชุด

$\therefore$ จำนวนชุดดวงโคมแบบ HPF ต่อวงจรย่อย $= \frac{2640}{120}$

= 22 ชุด

อาจสรุปเป็นตารางได้ดังตารางที่ 7.13

ตารางที่ 7.13 ดวงโคม FL 2 x 36 W ใช้งาน 60 % ของวงจรย่อย

วงจรย่อย	จำนวนชุดดวงโคม	
	LPF	HPF
15 A	10	16
20 A	13	22

การออกแบบที่ดีควรใช้ไม่เกิน 10 ชุด ดวงโคมต่อวงจรย่อย

ตัวอย่างที่ 7.13 การออกแบบวงจรย่อยแสงสว่างซึ่งใช้ดวงโคม หลอด HID 400 W

วิธีทำ

โหลดไฟฟ้าแสงสว่างโดยทั่วไปถือว่าเป็นแบบต่อเนื่อง

โหลด HID 400W , LPF = 750 VA

HPF = 500 VA

โดยทั่วไปแล้วหลอด HID เป็นโหลดขนาดใหญ่จึงใช้วงจรย่อย 20 A ขึ้นไป

ตัวอย่างที่ 7.13 (ต่อ)

วงจรย่อย 20A

เลือกใช้งาน 70% ของวงจรย่อย เนื่องจากโหลด HID เป็นโหลดขนาดใหญ่ โอกาสที่จะเพิ่มโหลดในอนาคตน้อยกว่าโหลด FL

$\therefore$ I = 20 x 0.7 = 14 A

หรือ VA = 220 x 14 = 3,080 VA

ตัวอย่างที่ 7.13 (ต่อ)

$\therefore$ จำนวนชุดดวงโคม LPF ต่อวงจรย่อย $= \frac{3080}{750}$

$= 4.1 = 4$ ชุด

จำนวนชุดดวงโคม HPF ต่อวงจรย่อย $= \frac{3080}{500}$

$= 6.2 = 6$ ชุด

ในทำนองเดียวกัน หลอด HID ขนาดอื่นๆ ก็สามารถคำนวณได้ดังแสดงค่าในตารางที่ 7.14

ตารางที่ 7.14 ดวงโคม HID ใช้งาน 70% ของวงจรย่อย

วงจรย่อย	จำนวนชุดดวงโคม							
	250W.		400W.		700W.		1000W.	
	LPF	HPF	LPF	HPF	LPF	HPF	LPF	HPF
20 A	6	10	4	6	2	3	-	-
30 A	-	-	6	9	3	5	2	4
40 A	-	-	8	12	5	7	3	5

หมายเหตุ - เลือกใช้งาน 70% ของวงจรย่อย

- ในการคำนวณ จำนวนชุดดวงโคม

ถ้าจุดทศนิยมเกิน 0.8 ให้ปัดขึ้น

ถ้าจุดทศนิยมน้อยกว่า 0.8 ให้ปัดลง

การออกแบบวงจรย่อยเต้ารับ

โหลดเต้ารับทั่วไปที่ไม่ทราบแน่นอนให้คิดเป็น 180 VA ทั้งแบบ **Single , Duplex** และ **Triplex** แต่เพื่อความสะดวกในการคำนวณอาจใช้ **200 VA** ก็ได้

เต้ารับที่ใช้จะต้องเป็นแบบที่มีขั้วสายดิน และต้องต่อลงดิน

ตัวอย่างที่ 7.14 การออกแบบวงจรย่อยเต้ารับ 15 A และ 20 A

วิธีทำ

วงจรย่อย 15 A

โหลดเต้ารับคิดโหลดเป็น 200 VA

ถ้าใช้ 60% ของวงจรย่อย

$I = 0.6 \times 15 = 9\ A$

$VA = 9 \times 220 = 1{,}980\ VA$

จำนวนเต้ารับต่อวงจรย่อย $= \frac{1980}{200}$

$= 10$ ชุด

ตัวอย่างที่ 7.14(ต่อ)

วงจรย่อย 20 A

โหลดเต้ารับคิดโหลดเป็น 200 VA

ถ้าใช้ 60% ของ BC

$I = 0.6 \times 20 = 12\ A$

$VA = 12 \times 220 = 2640\ VA$

จำนวนเต้ารับต่อวงจรย่อย $= \frac{2640}{200}$

$= 13$ ชุด

ในการออกแบบที่ดีควรใช้ไม่เกิน 10 เต้ารับ/วงจรย่อย แต่เนื่องจากโหลดเต้ารับไม่แน่นอนเพื่อเป็นการเผื่อโหลด ไว้ควรใช้ CB ขนาด 20 A

การออกแบบวงจรย่อยเฉพาะ

ในการออกแบบวงจรย่อยเฉพาะ ควรใช้โหลดไม่เกิน 80%

ตัวอย่างที่ 7.15 จงหาขนาดวงจรย่อย และ ขนาดสายไฟของหม้อต้มน้ำไฟฟ้า ขนาด 3000 W 220 V

วิธีทำ

หม้อต้มน้ำไฟฟ้าถือว่าเป็นโหลดต่อเนื่อง

$I_L = \frac{3000}{220} = 13.6\ A$

พิกัดกระแสของสายไฟ

I_{BC} $1.25 \times 13.6 = 17\ A$

ขนาดสายไฟ $2 \times 4\ mm^2$

บริภัณฑ์ป้องกัน CB $\geq$ $= 20\ AT$

การป้องกันไฟฟ้าดูดโดยใช้เครื่องตัดไฟรั่วในที่อยู่อาศัย

1. ต้องมีการป้องกันวงจรไฟฟ้าหรือเต้ารับโดยใช้เครื่องตัดไฟรั่วในบริเวณดังต่อไปนี้
   - บริเวณห้องน้ำ
   - บริเวณห้องใต้ดิน
   - บริเวณห้องครัว
   - บริเวณเคาน์เตอร์ใกล้อ่าง ห่างไม่เกิน 1.5 m
   - บริเวณภายนอกอาคาร

2. เครื่องใช้ไฟฟ้าดังต่อไปนี้ต้องติดตั้งเครื่องตัดไฟรั่ว
   - เครื่องทำน้ำอุ่น
   - เครื่องทำน้ำร้อน
   - อ่างน้ำวน

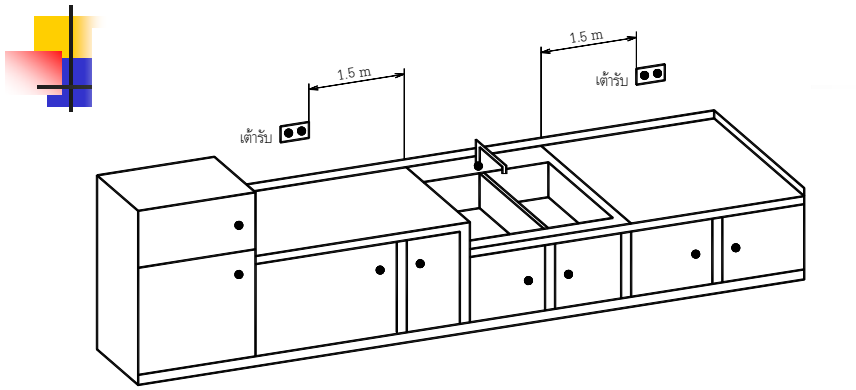

รูปที่ 7.7 บริเวณที่ต้องติดตั้งที่ป้องกันไฟรั่วของเต้ารับที่อยู่ใกล้อ่างล้างจานไม่เกิน 1.5 m

การเขียนแบบวงจรย่อย

วงจรย่อยที่ได้รับการออกแบบแล้ว สามารถเขียนแบบแสดงการต่อวงจรได้ ดังนี้

1. สวิตช์ 1 ตัว ดวงโคม 1 ชุด

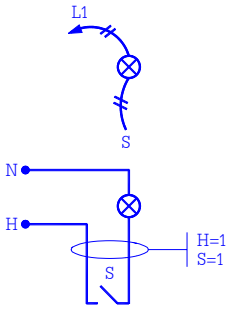

รูปที่ 7.8

สาย H คือ สายที่มีไฟ (Hot)

สาย N คือ สายนิวทรัล (Neutral)

สำหรับจำนวนสายไฟฟ้า 2 เส้นที่เขียนนั้น ถ้าไม่ได้แสดงจำนวนเส้นแสดงว่าเป็นสาย 2 เส้น

2. สวิตช์ 2 ตัว ดวงโคม 2 ชุด

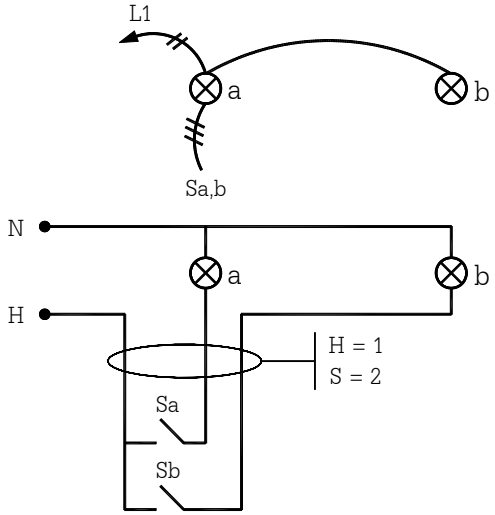

รูปที่ 7.9

3. สวิตช์ 3 ตัว ดวงโคม 3 ชุด

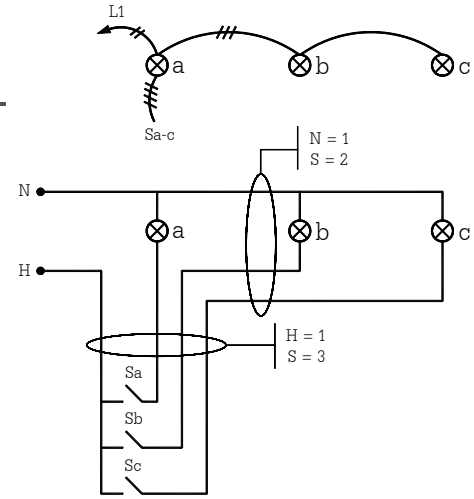

รูปที่ 7.10

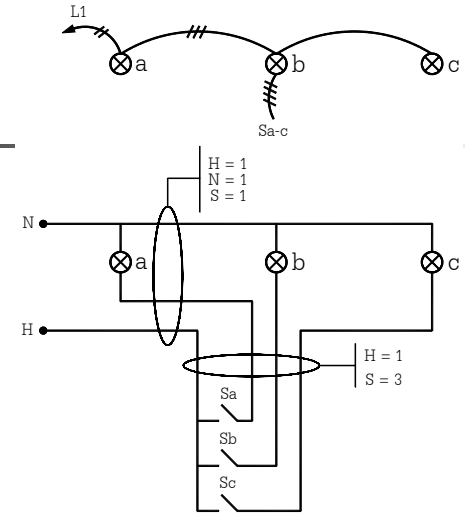

รูปที่ 7.11

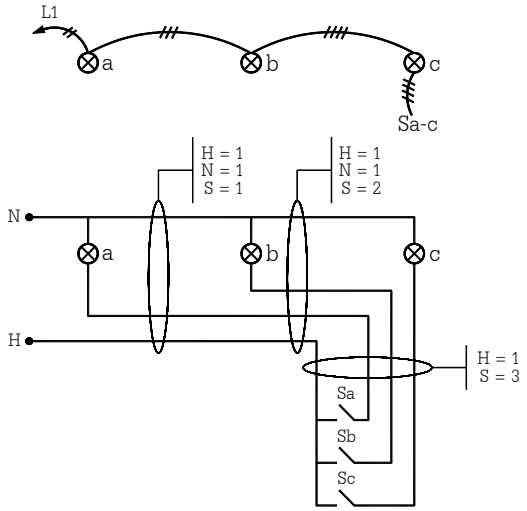

รูปที่ 7.12

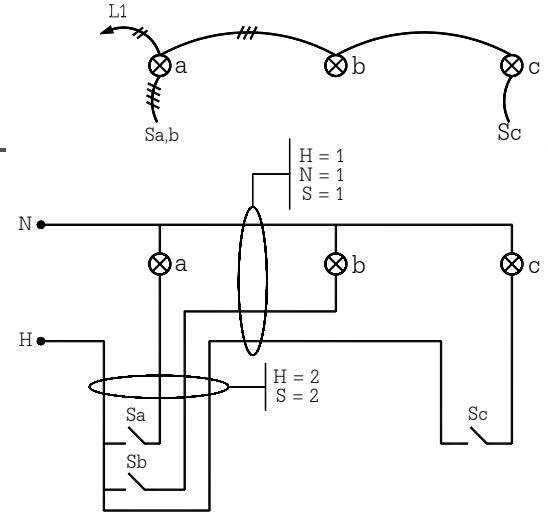

รูปที่ 7.13

4. สวิตช์ 2 ทาง ดวงโคม 1 ชุด

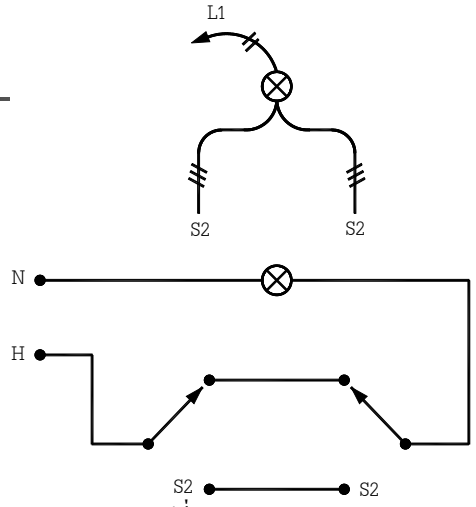

รูปที่ 7.14

5. สวิตช์ 2 ทาง ดวงโคม 2 ชุด

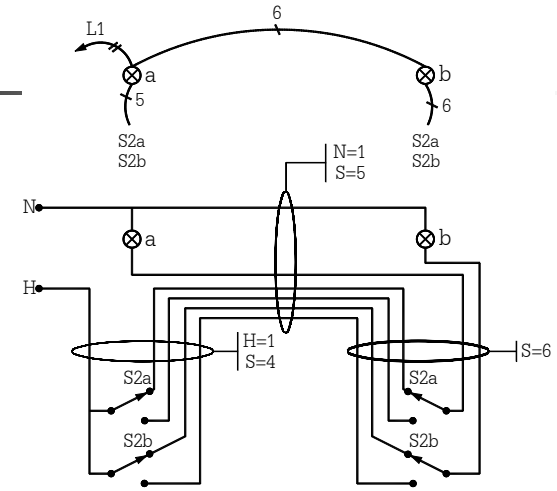

รูปที่ 7.15

6. สวิตช์ 2 ตัว ดวงโคม 2 ชุดๆ ละ 1 เฟส

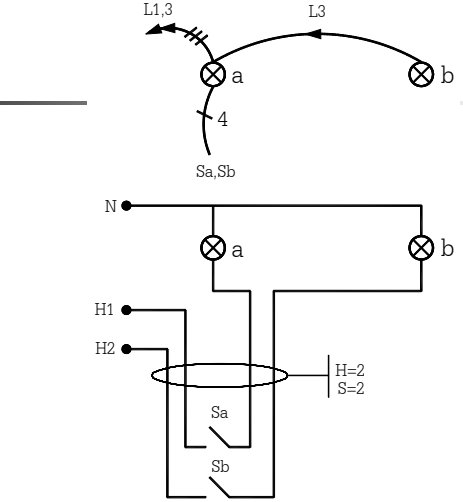

รูปที่ 7.16

7. สวิตช์ 3 ตัว ดวงโคม 3 ชุดๆ ละ 1 เฟส

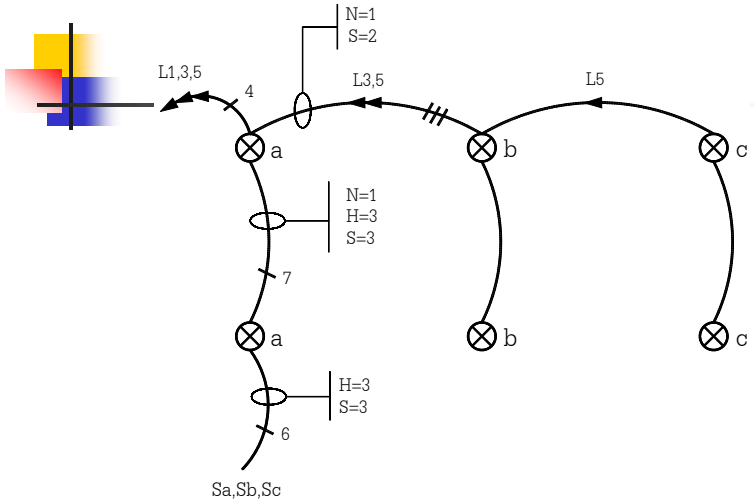

รูปที่ 7.17

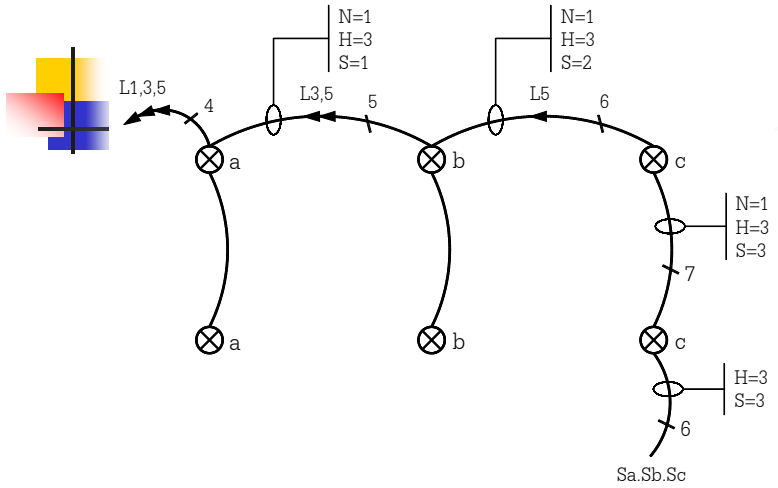

รูปที่ 7.18

8. สวิตช์หลายตัว ดวงโคมหลายชุด 3 เฟส

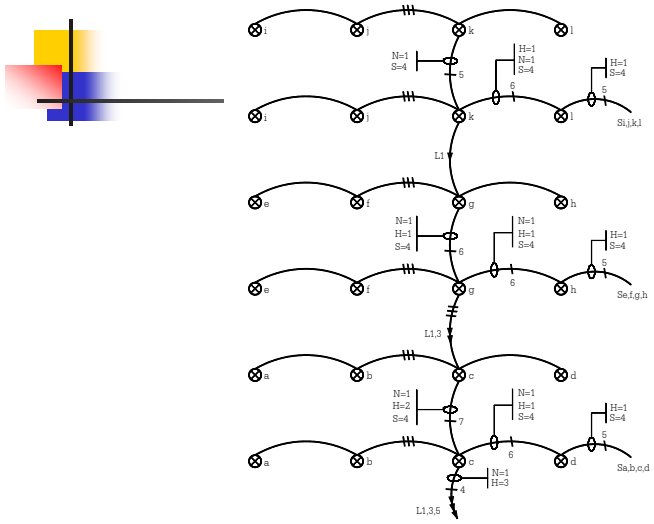

รูปที่ 7.19

BREAK

แผงย่อยกับวงจรย่อย (Panelboard)

- เป็นจุดเริ่มต้นของวงจรย่อย โดยจะมีบริภัณฑ์ป้องกันกระแสเกินติดตั้งอยู่ภายในบริภัณฑ์ป้องกันกระแสเกินที่นิยมใช้กันโดยทั่วไปในแผงย่อย คือ เซอร์กิตเบรกเกอร์ (CB)
- การเลือกใช้แผงย่อยต้องพิจารณาจากจำนวนวงจรที่ต้องการใช้ โดยในกรณีไฟฟ้า 3 เฟส 4 สาย จะมีจำนวนวงจรเป็นมาตรฐานคือ 12 , 18 , 24 , 30 , 36 และ 42 วงจร จากนั้นจึงเลือกบัสบาร์
- ต้องเลือกขนาดบัสบาร์ให้มีพิกัดเพียงพอกับความต้องการไฟฟ้า ของวงจรย่อยทุกวงจรรวมกัน
- พิกัดของบัสบาร์ที่ติดตั้งอยู่ภายในแผงย่อยต้องมีค่าไม่น้อยไปกว่า ขนาดพิกัดของสายป้อน ที่จะจ่ายไฟมายังแผงย่อยนั้น โดยทั่วไป บัสบาร์จะมีขนาดพิกัด 100 A และ 200 A

การให้ชื่อของวงจรย่อยจะเรียงตาม

- ลำดับเฟส
- เลขลำดับวงจรจากซ้ายไปขวา
- จากบนลงล่าง ดังแสดงในรูป 7.20

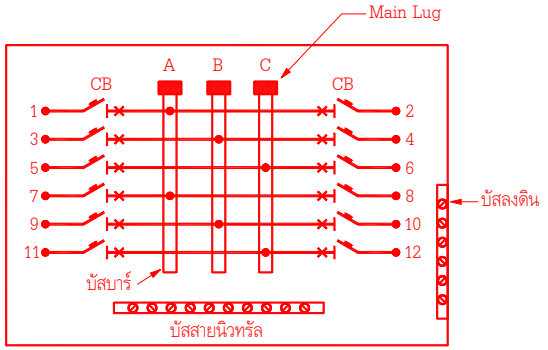

รูปที่ 7.20 แผงย่อยขนาด12 วงจร

หลักทั่วไปในการเลือกใช้ และออกแบบแผงย่อยมีดังนี้

1. แผงย่อยหนึ่ง ๆ จะมีวงจรย่อยได้ไม่เกิน 42 วงจร
2. ระยะทางของวงจรย่อยจากแผงย่อย ไปจนถึงจุดจ่ายไฟจุดสุดท้าย ควรยาวไม่เกิน 50 m
3. แผงย่อยจะต้องติดตั้งในบริเวณที่สามารถเข้าถึงได้โดยง่าย โดยติดตั้งสูงไม่เกิน 1.8 m และไม่มีอะไรมาขวาง สามารถเข้าไปทำงานได้ง่าย
4. แผงย่อย ควรจะติดตั้งในบริเวณศูนย์กลางของการใช้ไฟฟ้า เพื่อให้สามารถจ่ายไฟฟ้า ไปยังจุดต่างๆ โดยมีแรงดันตกน้อยที่สุด
5. แผงย่อย ควรจะติดตั้งให้อยู่ในแนวของสายป้อน เพื่อให้สายป้อนมีระยะสั้นที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้ และให้มีการโค้งงอน้อยที่สุด
6. ค่าพิกัดของแผงย่อย จะต้องมีค่าไม่น้อยกว่าค่าพิกัดของสายป้อน
7. ในแต่ละชั้นของอาคารควรจะมีแผงย่อย อย่างน้อย 1 แผง
8. แผงย่อย จะต้องมีบริภัณฑ์ป้องกันหลัก (Main Protection)

จำนวนวงจรย่อยที่ใช้ในแผงย่อย

จำนวนวงจรย่อยที่มีในแผงย่อย ซึ่งขึ้นอยู่กับขนาดของแผงย่อยสำหรับระบบไฟฟ้า 3 เฟส 4 สาย 400/230V หรือ 380/220V นั้น โดยทั่วไปบริษัทผู้ผลิตจะทำให้มีจำนวนวงจรย่อยเป็นมาตรฐาน คือ 12 , 18 , 24 , 30 , 36 และ 42 วงจร

วงจรย่อยที่ใช้ในแผงย่อย แบ่งออกเป็น 3 ชนิด คือ

1. วงจรย่อยใช้งาน (Active Branch Circuit) คือ วงจรย่อยที่จ่ายโหลดจริงๆ จึงมีทั้งเซอร์กิตเบรกเกอร์ และสายวงจรย่อย
2. วงจรย่อยสำรอง (Spare Branch Circuit) คือ วงจรย่อยที่คาดว่าจะใช้ในอนาคตจะมีเฉพาะ เซอร์กิตเบรกเกอร์ แต่ไม่มีสายวงจรย่อย
3. วงจรย่อยว่าง (Space Branch Circuit) คือ ช่องว่างที่จะใส่เซอร์กิตเบรกเกอร์ในอนาคต

ในการออกแบบนั้น ควรใช้วงจรย่อยปริมาณหนึ่งเป็นวงจรใช้งาน ส่วนที่เหลือนั้นใช้เป็นวงจรย่อยสำรอง และ วงจรย่อยว่าง เพื่อเผื่อโหลดที่จะเกิดขึ้นในอนาคต โดยทั่วไปจะใช้วงจรย่อยดังต่อไปนี้

Active Branch Circuit 60-80% ของวงจรย่อยในแผงย่อย

Spare Branch Circuit 10-20% ของวงจรย่อยในแผงย่อย

Space Branch Circuit 10-20% ของวงจรย่อยในแผงย่อย

ตัวอย่างที่ 7.16 แผงย่อย 30 วงจร ควรใช้เป็น Active , Spare และ Space อย่างละกี่วงจร

วิธีทำ

แผงย่อย 30 วงจร

กรณีที่ 1 ให้ใช้

Active Circuit	60%	ของวงจรย่อยในแผงย่อย
Spare Circuit	20%	ของวงจรย่อยในแผงย่อย
Space Circuit	20%	ของวงจรย่อยในแผงย่อย

จะได้

Active Circuit	0.6 x 30	=	18	วงจร
Spare Circuit	0.2 x 30	=	6	วงจร
Space Circuit	0.2 x 30	=	6	วงจร
รวม			30	วงจร

กรณีที่ 2 ให้ใช้

Active Circuit 70% ของวงจรย่อยในแผงย่อย

Spare Circuit 15% ของวงจรย่อยในแผงย่อย

Space Circuit 15% ของวงจรย่อยในแผงย่อย

จะได้

Active Circuit 0.7 x 30 = 21 วงจร

Spare Circuit 0.15 x 30 = 5 วงจร

Space Circuit = 4 วงจร

รวม 30 วงจร

กรณีที่ 3 ให้ใช้

Active Circuit 80% ของวงจรย่อยในแผงย่อย

Spare Circuit 10% ของวงจรย่อยในแผงย่อย

Space Circuit 10% ของวงจรย่อยในแผงย่อย

จะได้

Active Circuit 0.8 x 30 = 24 วงจร

Spare Circuit 0.1 x 30 = 3 วงจร

Space Circuit 0.1 x 30 = 3 วงจร

รวม 30 วงจร

ตารางที่ 7.15 จำนวนวงจรย่อยที่ใช้ในแผงย่อย

แผงย่อย	60%			70%			80%		
(วงจร)	Active	Spare	Space	Active	Spare	Space	Active	Spare	Space
12	7	3	2	8	2	2	9	2	1
18	10	4	4	12	3	3	14	2	2
24	14	5	5	16	4	4	19	3	2
30	18	6	6	21	5	4	24	3	3
36	21	8	7	25	6	5	28	4	4
42	25	9	8	29	7	6	33	5	4

ตารางที่ 7.16 สรุปจำนวนวงจรย่อยที่แนะนำให้ใช้ในแผงย่อย

แผงย่อย (วงจร)	Active	Spare	Space
12	7-9	2-3	1-2
18	10-14	2-4	2-4
24	14-19	3-5	2-5
30	18-24	3-6	3-6
36	21-28	4-8	4-7
42	25-33	5-9	4-8

ข้อแนะนำในการออกแบบวงจรย่อย

คำแนะนำต่อไปนี้สามารถใช้เป็นหลักการพื้นฐานในการออกแบบวงจรย่อย แม้ว่าในบางกรณีอาจจะต้องดัดแปลงแก้ไขบ้าง ตามความเหมาะสม หลักในการออกแบบวงจรย่อย มีดังนี้

1. การจัดวงจรย่อย เพื่อจ่ายโหลดชนิดต่างๆ นั้น ควรให้วงจรย่อยจ่ายโหลดประเภทต่างๆ แยกกัน เช่น วงจรย่อยจ่ายโหลดแสงสว่าง , วงจรย่อยบริภัณฑ์ไฟฟ้าอยู่กับที่ และวงจรย่อยเต้ารับ โดยวงจรย่อยบริภัณฑ์ไฟฟ้าอยู่กับที่ ควรจัดเป็นวงจรย่อยเฉพาะ

2. การออกแบบที่ดีนั้น ควรจะมีการเผื่อโหลดในอนาคต ดังนั้น สำหรับวงจรย่อยแสงสว่าง และวงจรย่อยเต้ารับทั่วไป เพื่อเป็นการเผื่อโหลด ควรจะให้โหลดวงจรย่อยไม่เกิน 60% ในกรณีโหลดต่อเนื่อง ซึ่งจะมีการเผื่อโหลดไว้ 20% เช่น

ขนาดวงจรย่อย 20 A จ่ายโหลด 0.6 x 20 = 12 A

หรือ 12 x 220 = 2640 VA

แต่สำหรับวงจรย่อยเฉพาะอาจมีการเผื่อไว้น้อยกว่านี้ เนื่องจากการต่อโหลดเพิ่มสำหรับวงจรประเภทนี้มีน้อย

3. การพิจารณาโหลดเป็นชนิดต่อเนื่อง หรือไม่ต่อเนื่อง บางครั้งไม่สามารถทราบได้ ดังนั้นเมื่อไม่มีข้อมูลเพียงพอ การออกแบบที่ดีควรถือโหลดเป็นแบบต่อเนื่อง ซึ่งจะเป็นการเผื่อโหลดในอนาคตด้วย

4. การไฟฟ้าฯ กำหนดให้สายไฟ 2.5 mm^2 เป็นขนาดเล็กที่สุด ซึ่งมีพิกัดกระแส 18 A ซึ่งจะใช้ได้กับวงจรย่อยขนาด 5 A , 10 A และ 15 A แต่เพื่อเป็นการจ่ายโหลดได้มากและคุ้มค่า ควรจะใช้วงจรย่อยขนาด 15 A

5. โหลดเต้ารับทั่วไปคิดเป็น 180 VA เพื่อให้ง่ายต่อการคำนวณ และเป็นการเผื่อโหลด อาจใช้เป็น 200 VA

6. ในวงจรย่อยหนึ่งๆ ควรมีจำนวนจุดต่อไฟที่พอเหมาะ เนื่องจากถ้าน้อยเกินไปจะเป็นการไม่ประหยัด แต่ถ้ามากเกินไปจะทำให้ความเชื่อถือได้ลดลง วงจรย่อยหนึ่งควรมีจุดต่อไฟประมาณ 10 จุด

7. การจ่ายไฟให้โหลดควรคำนึงถึงขนาดแรงดันตกที่โหลดด้วย ดังนั้นระยะห่างจากแผงย่อยถึงจุดต่อไฟจุดสุดท้าย ไม่ควรเกิน 50 m เพื่อแรงดันตกไม่เกิน 2% สำหรับระยะทางไกลกว่านี้ ควรพิจารณาเพิ่มขนาดสาย ไฟให้ใหญ่ขึ้น

7.6 สายป้อน

- หมายถึง วงจรไฟฟ้าที่รับไฟจากสายประธานไปจนถึงบริภัณฑ์ป้องกันวงจรย่อย แบ่งออกได้เป็น 3 ประเภท

1. สายป้อนแสงสว่างหรือบริภัณฑ์ไฟฟ้า
2. สายป้อนมอเตอร์
3. สายป้อนผสม

ในบทนี้ จะกล่าวถึงเฉพาะ สายป้อนแสงสว่างหรือบริภัณฑ์ไฟฟ้า

สายป้อนแสงสว่างหรือบริภัณฑ์ไฟฟ้า

คือสายป้อนที่จ่ายโหลดให้วงจรย่อยแสงสว่าง , เต้ารับและบริภัณฑ์ไฟฟ้า

การคำนวณโหลดสายป้อน

สายป้อนต้องมีขนาดเพียงพอสำหรับจ่ายโหลด และต้องไม่น้อยกว่าผลรวมของโหลดในวงจรย่อยเมื่อใช้ดีมานด์แฟกเตอร์

$$LF = \left(\sum L_{BC}\right) \times D.F.$$

โดยที่

LF = โหลดของสายป้อน (A , VA , kVA)

L_{BC} = ผลรวมของโหลดวงจรย่อย (A , VA , kVA)

$\sum D.F.$ = ดีมานด์แฟกเตอร์ (%)

ตัวอย่างที่ 7.17 สายป้อนชุดหนึ่งจ่ายไฟให้แผงจ่ายไฟ ซึ่งมีวงจรอยู่ 12 วงจร โดยมีรายละเอียดดังนี้

วงจร 1 - 6 โหลดวงจรละ 2,000 VA

วงจร 1 – 12 โหลดวงจรละ 3,000 VA

ถ้าให้ D.F. รวมเป็น 80%

ให้หาโหลดของสายป้อน

วิธีทำ

$$LF = \left(\sum L_{BC}\right) \times D.F.$$

$$\sum L_{BC} = 2{,}000 \times 6 + 3{,}000 \times 6$$

$$= 30{,}000 \text{ VA}$$

$$\therefore LF = 30{,}000 \times 0.8$$

$$= 24{,}000 \text{ VA} = 24 \text{ kVA}$$

ขนาดตัวนำสายป้อน

ตัวนำสายป้อนต้องมีขนาดไม่น้อยกว่าโหลดสูงสุด และไม่น้อยกว่าขนาดเครื่องป้องกันกระแสเกินของสายป้อน ขนาดตัวนำสายป้อนต้องไม่เล็กกว่า 4 mm^2

$$I_F \geq I_{Lmax} \geq I_{CB}$$

โดยที่

I_F = พิกัดกระแสตัวนำสายป้อน (A)

I_{Lmax} = โหลดสูงสุด (A)

I_{CB} = พิกัดเครื่องป้องกันกระแสเกิน (A)

การป้องกันกระแสเกิน

สายป้อนต้องมีการป้องกันกระแสเกิน ขนาดพิกัดเครื่องป้องกันกระแสเกิน ต้องสอดคล้องกับโหลดสูงสุดที่คำนวณได้

ตัวอย่างที่ 7.18 สายป้อนชุดหนึ่งใช้ไฟ 3 เฟส 4 สาย 400 V คำนวณโหลดสูงสุดได้ 120 kVA ให้หา

1) ตัวนำสายป้อนตามตารางที่ 4 เดินในท่อร้อยสายโลหะ

2) พิกัดเครื่องป้องกันกระแสเกิน

วิธีทำ

$$I_F = \frac{120 \times 1000}{\sqrt{3} \times 400} = 173 \text{ A}$$

ขนาดสายตัวนำ ตารางที่ 4

เดินในท่อร้อยสายโลหะ 95 mm^2 (187 A)

ใช้ CB 175 A

ตัวอย่างที่ 7.19 โหลด 1000 VA 3 เฟส 4 สาย 380/220 V และ 400/230 V จงหากระแสโหลดสายป้อนที่ต้อง ใช้โดยพิจารณาเป็นโหลดต่อเนื่อง

วิธีทำ

กรณี 1 380/220 V

กระแสโหลด $I_L = \frac{1000}{\sqrt{3} \times 380} = 1.52$ A

สำหรับโหลด 1000 VA (1 kVA) , 380 V นั้นคิดเป็นกระแสได้ 1.52 A

ถ้าเป็นโหลดต่อเนื่อง

พิกัดกระแสสายป้อน $I_F \geq 1.25 \times 1.52 = 1.90$ A

ตัวอย่างที่ 7.19 (ต่อ)

กรณี 2 400/230 V

กระแสโหลด $I_L = \geq = 1.44$ A

$\therefore$ สำหรับโหลด 1000VA (1 kVA) 400 V นั้นคิดเป็นกระแสได้ 1.44 A

ถ้าเป็นโหลดต่อเนื่อง

พิกัดกระแสสายป้อน I_F 1.25 x 1.44 = 1.80 A

หมายเหตุ ในการคำนวณต่อไป เพื่อความสะดวกรวดเร็ว

เราสามารถใช้ค่ากระแสโหลด 1.52 A (380/220 V)

และ 1.44 A (400/230 V) สำหรับโหลดขนาด 1000 VA (1 kVA)

สายนิวทรัล (Neutral)

ในระบบไฟฟ้า 3 เฟส 4 สาย ซึ่งจ่ายให้กับโหลดชนิด 1 เฟส ขนาดสายนิวทรัลจะต้องมี ขนาดเพียงพอที่จะนำ กระแสโหลดไม่สมดุลสูงสุดได้ และต้องมีขนาดไม่เล็กกว่า ขนาดสายดินของบริภัณฑ์ไฟฟ้า การคำนวณหาขนาดสาย นิวทรัลสามารถทำได้ดังนี้

ขนาดสายนิวทรัล

1. กรณีโหลดมีกระแสไม่เกิน 200 A

$I_N = I_P$ คือ ใช้ขนาดสายนิวทรัลเท่ากับสายเฟส (Full Neutral)

2. กรณีโหลดมีกระแสเฟสมากกว่า 200 A

- โหลดชนิดไม่มีกระแส Harmonic

$$I_N = 200 + 0.7 (I_P - 200)$$

- กรณีโหลดชนิด Electric Discharge , Data Processing หรือ โหลดอื่นที่มีกระแส Harmonic ในสายนิวทรัล

$I_N = I_P$ คือ ใช้ขนาดสายนิวทรัลเท่ากับสายเฟส (Full Neutral)

ตัวอย่าง 7.20 จงหาขนาดสายนิวทรัลของสายป้อนที่จ่ายไฟให้กับแผงย่อย โดยที่แผงย่อยมีโหลดเป็นหลอดไส้ (Incandescent) ขนาด 100 kVA 380/220 V

วิธีทำ

กระแสโหลด $I_L = 1.52 \times 100 = 152$ A

เนื่องจาก $I_L < 200$ A

จึงใช้ $I_N = 152$ A

คือสายนิวทรัลเท่ากับสายเฟส 4 x 95 mm^2

ตัวอย่างที่ 7.21 จากตัวอย่าง 7.20 แต่โหลดมีขนาด 330 kVA , 380/220 V

วิธีทำ

กระแสโหลด $I_L = 1.52 \times 330 = 500$ A

เนื่องจาก $I_L > 200$ A

ดังนั้น $I_N \geq 200 + 0.7 (500 - 200)$

≥ 410 A

ใช้สายเฟส 3×500 mm^2

สายนิวทรัล 1×400 mm^2

ตัวอย่างที่ 7.22 จงหาขนาดสายนิวทรัลในระบบ 3 เฟส 4 สาย เมื่อจ่ายโหลดต่างๆ ดังนี้

1) หลอดไส้ 1 เฟส มีกระแสโหลด 1000 A
2) หลอดฟลูออเรสเซนต์ 1 เฟส มีกระแสโหลด 1000 A
3) หลอดไส้ 1 เฟส มีกระแสโหลด 500 A และ หลอดฟลูออเรสเซนต์ 1 เฟส มีกระแสโหลด 500 A

ตัวอย่างที่ 7.22 (ต่อ)

วิธีทำ

กรณี 1 หลอดไส้ กระแสโหลด 1000 A

หลอดไส้เป็นโหลดชนิดไม่มี Harmonic โดยมีกระแสโหลดมากกว่า 200 A ดังนั้น

$$I_N \geq 200 + 0.7 (I_{LN} - 200)$$

$$\geq 200 + 0.7 (1000 - 200)$$

$$\geq 760 \text{ A}$$

$\therefore$ ใช้สายเฟสและนิวทรัลขนาด $3 \begin{pmatrix} 3\times240 \text{ mm}^2 \\ 1\times185 \text{ mm}^2 \end{pmatrix}$

ตัวอย่างที่ 7.22 (ต่อ)

กรณี 2 หลอดฟลูออเรสเซนต์ กระแสโหลด 1000 A

หลอดฟลูออเรสเซนต์ เป็นหลอดชนิด Electric Discharge ดังนั้น

$$I_N = I_{LN}$$

$$= 1000 \text{ A}$$

$\therefore$ ใช้สายเฟสและนิวทรัล ขนาด $3 (4 \times 240 \text{ mm}^2)$

ตัวอย่างที่ 7.22 (ต่อ)

กรณี 3 หลอดไส้ และ หลอดฟลูออเรสเซนต์

การหาขนาดสายนิวทรัลจะต้องคิดรวมจากหลอดไส้ และ หลอดฟลูออเรสเซนต์ ดังนั้น

$$I_N \geq 200 + 0.7\,(500 - 200) + 500$$

$$\geq 910\ A$$

$\therefore$ ใช้สายเฟสและนิวทรัล ขนาด $3(4 \times 240\ mm^2)$

แรงดันตก

แรงดันตกสำหรับสายป้อนนั้น ไม่ควรเกิน 2% โดยค่าแรงดันตกนี้อาจหาได้จากตารางหรือคำนวณตามสูตรค่าแรงดันตกสำหรับระบบไฟฟ้า 3 เฟส 4 สายต่อไปนี้

$$VD = \sqrt{3} I \ell (R \cos\Phi + X \sin\Phi)$$

ตัวอย่างที่ 7.23 ตู้ MDB ใช้ไฟ 380 V 3 เฟส ห่างจากตู้ ป้อนไฟย่อย (DB) 120 m และจ่ายโหลดให้ตู้ DB ที่ค่าโหลด 170 A ค่า PF = 0.8 lagging จะต้องเลือกใช้สายขนาดเท่าใด เมื่อต้องการแรงดันตกไม่เกิน 2%

วิธีทำ

ตู้ DB (PF =0.8 lagging)

ต้องการแรงดันตกไม่เกิน 2%

2% ของ 380 V = 380 x 2% = 7.6 V

P.F. = 0.8 lagging $\cos\Phi = 0.8$, $\sin\Phi = 0.6$

$VD = \sqrt{3} I \ell (R \cos\Phi + X \sin\Phi)$

ตู้ DB จ่ายโหลด 170 A

ตัวอย่างที่ 7.23 (ต่อ)

ถ้าเลือกสาย 95 mm^2 (187 A)

R = 0.2309 โอห์ม/กิโลเมตร X = 0.1128 โอห์ม/กิโลเมตร

$VD = \sqrt{3} \times 170 \times 0.12\,(0.2309 \times 0.8 + 0.1128 \times 0.6)$

= 8.92 V

ซึ่งมีค่าแรงดันตกมากกว่า 7.6 V (2%)

เลือกใช้สายขนาดถัดไป สาย 120 mm^2 (214 A)

R = 0.1840 โอห์ม/กิโลเมตร X = 0.1099 โอห์ม/กิโลเมตร

$VD = \sqrt{3} \times 170 \times 0.12\,(0.1840 \times 0.8 + 0.1099 \times 0.6)$

= 7.53 V

ดังนั้น ต้องเลือกใช้สาย 3 x 120 mm^2

7.7 การจัดทำรายการโหลด (Load Schedule)

ในการจัดทำรายการโหลด (**Load Schedule**) ของระบบไฟฟ้าที่ได้ออกแบบไปแล้วนั้นสามารถแบ่งออกได้

- เป็นระบบไฟฟ้า 1 เฟส 2 สาย 220 V
- ระบบไฟฟ้า 3 เฟส 4 สาย 380/220 V

เนื่องจากในการจัดทำรายการโหลดนั้นส่วนใหญ่จะเป็นแบบระบบไฟฟ้า 3 เฟส 4 สาย ดังนั้นในที่นี้จึงจะขอกล่าวเฉพาะ วิธีการจัดทำรายการโหลดของ ระบบไฟฟ้า 3 เฟส 4 สาย ซึ่งจะมีขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. ทำการคำนวณหาโหลดของวงจรย่อยต่าง ๆ โดยเริ่มจากวงจรย่อยไฟฟ้าแสงสว่าง, วงจรย่อยเต้ารับ , วงจรย่อยโหลดเฉพาะ , วงจรย่อยเครื่องปรับอากาศ , และวงจรย่อยมอเตอร์
2. ทำการจัดวงจรย่อยไฟฟ้าแสงสว่าง โดยให้ใช้หมายเลขวงจรย่อยตามลำดับ คือ 1 (A) , 3 (B) , 5 (C) ตามด้วย 2 (A) , 4 (B), 6 (C) และ 7 (A), 9 (B), 11 (C) และต่อไปเรื่อย ๆ ทำจนครบวงจรย่อยไฟฟ้าแสงสว่าง การที่ให้หมายเลขวงจรย่อยเป็นไปตามลำดับข้างต้นก็เพื่อที่จะเป็นการทำโหลดไฟฟ้าแสงสว่างเกิดความสมดุลระหว่างเฟส

3. ทำการจัดวงจรย่อยเต้ารับโดยให้หมายเลขวงจรย่อยต่อ จากหมายเลขวงจรย่อยไฟฟ้า แสงสว่าง และพยายามจัด ให้เกิดความสมดุลกันเองเท่าที่จะทำได้
4. ทำการจัดวงจรย่อยของโหลดเฉพาะ ถ้ามีโหลดเฉพาะหลายชุดก็ให้พยายามจัดโหลดให้เกิด ความสมดุลกัน
5. ทำการจัดวงจรย่อยของเครื่องปรับอากาศให้เกิดความสมดุล
6. ทำการจัดวงจรย่อยของมอเตอร์ ได้แก่ วงจรบริภัณฑ์ไฟฟ้าต่าง ๆ ที่ใช้มอเตอร์เป็นตัวขับ ได้แก่ ปั๊ม เป็นต้น

7. หลังจากที่ได้ทำการจัดวงจรย่อยของโหลดต่างๆ จนครบแล้ว ก็จะต้องจัดให้มีวงจรย่อยสำรอง (**Spare Branch Circuit**) และ วงจรย่อยว่าง (**Space Branch Circuit**) โดยวงจรย่อยสำรองเป็นวงจรย่อยที่มี CB ติดตั้งอยู่ แต่จะไม่มีการจ่ายโหลด จึงไม่ต้องติดตั้งสายไฟฟ้า ส่วนวงจรย่อยว่างจะไม่มี CB ติดตั้งอยู่ มีแต่ช่องว่างเท่านั้น โดยในการออกแบบควรให้มีวงจรย่อยสำรองและวงจรย่อยว่าง ประมาณ 20-30% ของวงจรทั้งหมด ทั้งนี้จะต้องคำนึงถึงขนาดของแผงย่อยด้วย ซึ่งแผงย่อยจะมีจำนวนวงจรมาตรฐานเป็น 12 , 18 , 24 , 30 , 36 และ 42 วงจร

8. ทำการรวมโหลดของแต่ละเฟสแล้วตรวจดูว่าโหลดของแต่ละ เฟสสมดุลหรือไม่ โดยการสมดุลที่ดีคือมีความแตกต่างกันไม่เกิน 20% ถ้าโหลดยังไม่สมดุลให้ทำการจัดสลับหมายเลขวงจรเพื่อให้ โหลดแต่ละเฟสมีความสมดุลกันดีขึ้นจากนั้นก็รวมโหลดแต่ละเฟส เข้าด้วยกันได้เป็นโหลดติดตั้งทั้งหมด (Total Connected Load)

9. จากโหลดติดตั้งทั้งหมดที่ได้ สามารถนำไปคำนวณหาขนาดของสายป้อน และขนาดของ CB ที่ป้องกันสายป้อนนั้นต่อไป

การคำนวณขนาดสายป้อนและบริภัณฑ์ป้องกัน

ระบบไฟฟ้า 3 เฟส 4 สาย 380/220 V

สมมุติให้ Total Connected Load = L kVA

$$I_L \geq \frac{Lx1000}{\sqrt{3}x380}$$

$$= 1.52\ L$$

พิกัดกระแสสายป้อนอาจพิจารณาตามโหลดลักษณะต่างๆ ดังนี้

1) โหลดทั้งหมดเป็นแบบไม่ต่อเนื่อง

$I_F = 1 \times 1.52 \times L = 1.52\ L$

2) โหลดทั้งหมดเป็นแบบต่อเนื่อง

$I_F = 1.25 \times 1.52 \times L = 1.90\ L$

เนื่องจากโหลดรวมจากรายการโหลดจะประกอบไปด้วยโหลดหลายชนิด ทั้งแบบต่อเนื่องและไม่ต่อเนื่อง ดังที่กล่าวไปแล้วเพื่อเป็นการเผื่อโหลดในอนาคต จะถือว่าเป็นโหลดต่อเนื่องทั้งหมด

$I_F = 1.90\ L$

I_F = กระแสของสายป้อน

บริภัณฑ์ป้องกัน

CB = ใช้ขนาดสูงขึ้นถัดไปของ CB

ในกรณีที่ผู้ออกแบบระบบไฟฟ้าต้องการเผื่อโหลดสำหรับอนาคตมากกว่านี้ ก็สามารถทำได้ดังนี้

$I_F = 2.00\ L$

ข้อเสนอแนะ

การให้ $I_F = 2.00\ L$ นั้นนอกจากจะเป็นการเผื่อโหลดสำหรับอนาคตแล้ว ยังทำให้การคำนวณสะดวกยิ่งขึ้น

ตัวอย่างที่ 7.24 แผงย่อยแผงหนึ่งมีรายการโหลดดังนี้

1) วงจรย่อยไฟฟ้าแสงสว่าง 9 วงจร วงจรละ 1500 VA

2) วงจรย่อยเต้ารับ 6 วงจร วงจรละ 1200 VA

จงหาขนาดสายป้อนและบริภัณฑ์ป้องกัน และทำตารางรายการโหลด

วิธีทำ

จากโจทย์มีวงจรใช้งาน (Active Circuit) 9 + 6 = 15 วงจร

เลือกจำนวนวงจรย่อยสำรอง = 3 วงจร

เลือกจำนวนวงจรย่อยว่าง = 3 วงจร

ดังนั้นวงจรย่อยทั้งหมด = 24 วงจร

จึงเลือกใช้วงจรย่อยตามจำนวนวงจรย่อยมาตรฐานคือ 24 วงจร

ตัวอย่างที่ 7.24 (ต่อ)

วงจรย่อยแสงสว่าง วงจรละ 1500 VA

I_L = 1500/220 = 6.82 A

วงจรย่อย 15 A โดยใช้ 60% ของ BC

I_{BC} = 15 x 0.6 = 9 A

เนื่องจากมีวงจรย่อยแสงสว่าง 9 วงจร เพื่อให้เกิดความสมดุล จึงแบ่งเฟสละ 3 วงจร

วงจรย่อยเต้ารับ วงจรละ 1200 VA

สามารถใช้วงจรย่อย 15 A ได้ แต่เนื่องจากวงจรย่อยเต้ารับนั้นอาจต้องจ่ายโหลดขนาดใหญ่ ดังนั้นในที่นี้จึงเลือกใช้วงจรย่อย 20 A

ตัวอย่างที่ 7.24 (ต่อ)

วงจรย่อยเต้ารับ 6 วงจร จึงแบ่งเฟสละ 2 วงจร

วงจรย่อยสำรอง (Spare) ให้โหลดวงจรละ 1000 VA , รวม 3 วงจร

เลือกใช้วงจรย่อย 20 A

สามารถรวมโหลดได้ดังนี้

เฟส A = 7900 VA เฟส B = 7900 VA

เฟส C = 7900 VA

Total Connected Load = 23700 VA

= 23.7 kVA

ตัวอย่างที่ 7.24 (ต่อ)

เมื่อต้องการเผื่อโหลดสำหรับอนาคต 10 %

พิกัดสายป้อน

ให้ I_F = 2.0 L

$I_F \geq$ 2.0 x 23.7

= 47.4 A

บริภัณฑ์ป้องกัน

CB $\geq$ 47.4 A

= 50 AT

ตัวอย่างที่ 7.22 (ต่อ)

ขนาดสายป้อน

เพื่อให้ CB ป้องกันสายได้ สายป้อนจะต้องมีพิกัด กระแสมากกว่า 50 A (มากกว่าขนาดบริภัณฑ์ป้องกัน)

สาย 16 mm^2 (56 A)

ดังนั้นเลือกใช้สาย T-4 ขนาด 4 x 16 mm^2

ขนาดสายดิน 6 mm^2 (ดูในเรื่องสายดิน)

ถ้าใช้ท่อโลหะ IMC จากตารางท่อ จะได้ขนาดท่อ 32 mm (1 1/4") IMC (ดูในเรื่องท่อร้อยสาย)

สามารถนำมาจัดลงตารางรายการโหลด (Load Schedule) ได้ดังแสดง

PANELBOARD LOAD SCHEDULE

PANEL LP1 LOCATION 1st FL.
CAPACITY 24 CKT. MOUNTING SURFACE
CONNECTED TO F1 FROM MDB

Ckt. No.	DESCRIPTION	CONNECTED LOAD (VA) ϕA	ϕB	ϕC	BRANCH CB POLE	AT	AF	WIRE SIZE	TYPE
1	LIGHTING	1500			1	15	50	2.5	T-4
3	LIGHTING		1500		1	15	50	2.5	T-4
5	LIGHTING			1500	1	15	50	2.5	T-4
2	LIGHTING	1500			1	15	50	2.5	T-4
4	LIGHTING		1500		1	15	50	2.5	T-4
6	LIGHTING			1500	1	15	50	2.5	T-4
7	LIGHTING	1500			1	15	50	2.5	T-4
9	LIGHTING		1500		1	15	50	2.5	T-4
11	LIGHTING			1500	1	15	50	2.5	T-4
8	RECEPTACLE	1200			1	20	50	4.0	T-4
10	RECEPTACLE		1200		1	20	50	4.0	T-4
12	RECEPTACLE			1200	1	20	50	4.0	T-4
13	RECEPTACLE	1200			1	20	50	4.0	T-4
15	RECEPTACLE		1200		1	20	50	4.0	T-4
17	RECEPTACLE			1200	1	20	50	4.0	T-4
14	SPARE	1000			1	20	50		
16	SPARE		1000		1	20	50		
18	SPARE			1000	1	20	50		
19	SPACE	-							
21	SPACE		-						
23	SPACE			-					
20	SPACE	-							
22	SPACE		-						
24	SPACE			-					
		7900	7900	7900				4x16	T-4
TOTAL CONNECTED LOAD (VA)		23700			MAIN CB 3P 50AT/100AF			G-6 CONDUIT 32 mm 1 1/4" IMC	

PANEL BOARD LOAD SCHEDULE

PANEL NAME : LP1 LOCATION : FLOOR1
CONNECTED TO : MDB CAPACITY : 24 ckt

CCT NO.	DESCRIPTION	LOAD (VA) PHASE A	PHASE B	PHASE C	CB P	AT	CABLE	TYPE.	COND.
1	LIGHTING	500			1	15	2x2.5/1.5G	THW	1/2"EMT
3	LIGHTING		500		1	15	2x2.5/1.5G	THW	1/2"EMT
5	LIGHTING			500	1	15	2x2.5/1.5G	THW	1/2"EMT
7	LIGHTING	500			1	15	2x2.5/1.5G	THW	1/2"EMT
9	LIGHTING		500		1	15	2x2.5/1.5G	THW	1/2"EMT
11	LIGHTING			500	1	15	2x2.5/1.5G	THW	1/2"EMT
13	AIR 12,000BTU 1P	1,500			1	20	2x4/1.5G	THW	1/2"EMT
15	SPARE		2,500		1	15			
17	SPARE			2,500	1	15			
19	SPARE	2,500			1	15			
21	SPARE		2,500		1	15			
23	SPARE			2,500	1	15			
2	LIGHTING	500			1	15	2x2.5/1.5G	THW	1/2"EMT
4	LIGHTING		500		1	15	2x2.5/1.5G	THW	1/2"EMT
6	LIGHTING			500	1	15	2x2.5/1.5G	THW	1/2"EMT
8	LIGHTING	1,300			1	15	2x2.5	THW	1/2"EMT
10	LIGHTING		1,600		1	15	2x2.5	THW	1/2"EMT
12	LIGHTING			800	1	15	2x2.5	THW	1/2"EMT
14	RECEPTACLE	1,800			1	20	2x4/2.5G	THW	1/2" EMT
16	RECEPTACLE		2,000		1	20	2x4/2.5G	THW	1/2" EMT
18	RECEPTACLE			800	1	20	2x4/2.5G	THW	1/2" EMT
20	SPACE								
22	SPACE								
24	SPACE								
	VA / PHASE	8,400	10,100	8,100	MAIN CB		MAIN CABLE		
	TOTAL		26,600	VA.	AT	AF	CABLE	TYPE.	COND.
	DEMAND LOAD /PHASE	8,400	10,100	8,100	50	100	4x25/4G	THW	2" IMC
	TOTAL LOAD		26,600	VA.	BRANCH CIRCUIT BREAKER IC 10 KA AT 240 V				
	AMP. / PHASE	35.13	45.91	36.32					

ขั้นตอนในการหาขนาดสาย , ขนาดท่อ และ ขนาดอุปกรณ์ป้องกัน

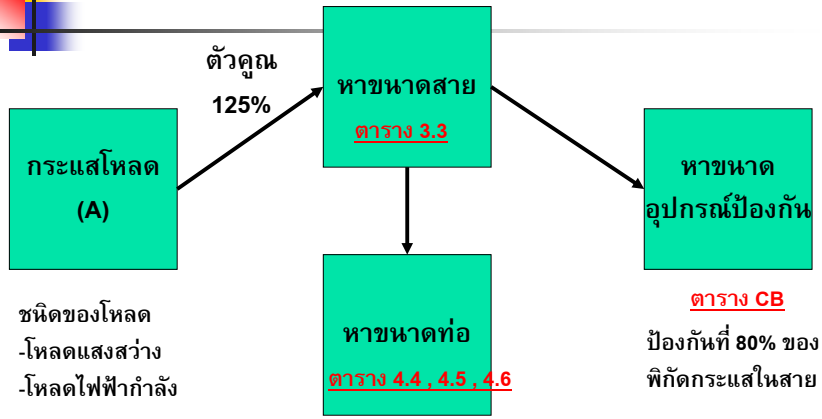

ชนิดของโหลด
-โหลดแสงสว่าง
-โหลดไฟฟ้ากำลัง

ป้องกันที่ 80% ของพิกัดกระแสในสาย

พิกัดกระแสตัดวงจรของตัดตอนอัตโนมัติเปลือกหุ้มมิดชิด(molded case circuit breaker) ที่พิกัดฉนวน 600 V เป็นกิโลแอมป์(kA) SYM. r.m.s.

พิกัดกระแสโครง (ampere frame) (AF)	พิกัดกระแสตัด (ampere trip) (AT)	อัตราพิกัดกระแสตัดวงจรที่แรงดันพิกัด		
		240 V	380/415 V	480 V
50	5,6,10,15,20,25, 30,35,40,50	2.5-10 (85)	2.5-7.5 (30)	2.5-5 (22)
100	15,20,25,30,35, 40,50,60,70,80, 90,100,	7.5-35 (85)	5-30 (45)	5-25 (42)
225	125,150,175,200, 225	15-42 (85)	10-30 (50)	10-25 (42)
400	125,150,175,200, 225,250,300,350, 400	30-50 (85)	17-36 (50)	15-30 (42)
600	450,500,600	30-50 (85)	22-45 (60)	20-30 (42)
800	600,700,800	50-85 (130)	30-60 (100)	30-42 (85)
1000	800,900,1000	60-85 (130)	30-65 (100)	30-50 (85)
1200	800,1000,1200	70-85 (130)	35-65 (100)	35-50 (85)
1600	1000,1200,1600	70-130	40-100	34-85
2000	1200,1600,2000	70-130	40-100	34-85

ในวงเล็บ ( ) เป็นตัดตอนอัตโนมัติชนิดพิกัดกระแสตัดวงจรสูง

THE END